

ІэпыІэгъунчъэу къагъэнэщтхэп

Республикэм и Лышхъэу Къумпыл Муратхъамэтагъор дызэрихъэзэ Адыгеим и Правительствэ иунэ тыгуасэ щыклогъэ зэлуклэр зыфэгъэхыгъагъэр ошхышхохэм апкь кыклэу Кошхъэблэ ыкли Мыекъопэ районхэм зэрарэу ахыгъэм идэгъэзыжын илофыгъохэр ары.

М.Гордышов

Ащ хэлэжыгъэх ошлэ-дэмышлэ ІофхэмкІэ Министерствэм и Гъэлорышлэлэу Адыгэ Республикэм щылэм ипашэу Станислав Ілюценкэр, Адыгэ Республикэм ошлэ-дэмышлэ ІофхэмкІэ ыкли цыфхэр къэухъумэгъэнхэмкІэ и Комитет итхъаматэу Вячеслав Лотаковыр, АР-м финансхэмкІэ иминистрэу Виктор Орловыр, Кошхъэблэ ыкли Мыекъопэ районхэм япашэхэу Хъамырзэ Зауррэ Михаил Марынымрэ.

Шъугу къэтэгъэкыжы: ошхышхохэм апкь кыклэу Кошхъэблэ рйоным жъоныгуакІэм и 26-м унэ ыкли ахэм къапэлулъ чыплэ шъэ пчъагъэмэ псыр къакІэуагъ. Ащ ыпэкІэ, жъоныгуакІэм и 24-м, Мыекъопэ районым ипсэуплэхэм джащ фэдэу утынышхо ахыгъ – муниципалитетым ошъушхо кыщехыгъ.

Кошхъэблэ районым ипашэу Хъамыр-

зэ Заур къызэрэхигъэщыгъэмкІэ, къуаджэу Фэдз, къутырэу Кармолино-Гидро-ицкэм, селоу Вольнэм яхэтэ ыкли ящагу 699-мэ, псэуплэ 58-мэ псыр акІэхъагъ. Районым иадминистрация зэрар зыхыгъэ чыплэхэм ащыпсэухэрэм псэу зэшъоштхэр алэклагъахъэщтыгъ. ПстэумкІэ литрэ тфырытф зэрыфэрэ псы бэшэрэб 5400-рэ (тонн 27-рэ) къафащагъ. Къуаджэм ипсырыкІуаплэ хлоркэ халъхъагъ, дезинфекция аштыгъ. Анахъэу хагъэунэфыкІыгъэр социальнэ псэуалэхэм зэрар зэрамыхыгъэр ары. Районым иадминистрация зэрарэу ахыгъэм епхыгъэ списокэм изэхэгъэуцонкІэ комиссиэм илофшлэн зэхичагъ.

Кошхъэблэ районым зыпкь игъэуцожын Іофшлэнхэм анахыбэр щызэшлуахыгъах. Ошлэ-дэмышлэ ІофхэмкІэ Министерствэм республикэмкІэ и Гъэлоры-

шлэлэ ипашэу Станислав Ілюценкэм къызэрилуагъэмкІэ, чыплэ 98-мэ: чы-унэхэмрэ щагъхэмрэ псыр къачлащыгъ, щагу пшы пчъагъэмэ яукъэбзыжынкІэ унагъохэм ІэпыІэгъу аратыгъ, гъогухэм япхыгъэ къулыкъухэм джащ фэдэу укъэбзын Іофшлэнхэр зэшлуахыгъэх.

Адыгэ РеспубликэмкІэ Роспотребнадзорым илофшлэхэм, псэушхъэхэм ыкли псыкъэкІуаплэхэм якъэухъумэнкІэ Гъэлорышлэлэм, АР-м къэбзэныгъэмкІэ ыкли эпидемиологиэмкІэ и Гупчэ Іофхэм язытет икъоу зыщагъэгъозагъ. Станислав Ілюценкэм къызэрилуагъэмкІэ, Іофшлэнхэм азыныкыо нахыбэр агъэцкІэгъах, пшъэдэкІыж зыхырэ къулыкъухэм лъэу тхылъхэу къашыгъэхэмкІэ Іофхъэбзэуаулэ джыри зэшлуахын ыкли ошхыпсхэр зэрылбэдэхэрэм яукъэбзын аухын фае.

(ІкІаух я 2-рэ н. ит).

Шэныгъэм кыдеко-кІыгъэх

Адыгеим и Лышхъэу Къумпыл Мурат Урысые Іофхъабзэу «Прогулка со Знанием» зыфиІорэм хэлэжыгъагъ. Урысые обществэу «Шэныгъэр» кІэцакІо зыфэхъугъэ Іофхъабзэр федеральнэ просветительскэ маратонэу «Знание. Первые» зыфиІорэм кыдыхэлъытагъэу зэхачэ.

Тихэгъэгу ишъолпырхэм япашэхэмрэ дэгъоу еджэрэ кІэлэеджакІохэм, студентхэм ашыххэмрэ экскурсие зэдакІох. Пашэхэм кІэлэцлыкІухэр лъэгъупхъэ чыплэхэм нэлуасэ афашых. Адыгеим гъэхъагъэу ілэхэм, Урысыем ихэхъоныгъэ ащ ілахъэу хишыхъагъэм афэгъэхыгъэу къафалыатэ.

Адыгеим икІэлэеджакІохэу Іофхъабзэу «Прогулка со Знанием» зыфиІорэм хэлэжыгъэхэр урысые олимпиадэхэм щатекІуагъэхэр, шлухъафтынхэр къащы-зыхыгъэхэр, интеллектуальнэ, творческэ, спорт зэнэкъокъухэм щатекІуагъэхэр ары.

Республикэм и Лышхъэу Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо филармоние кыпэлблэгъэ скверэу агъэкІэжыгъэм ныбжыкІэ сэнаушхэм щалукІагъ. Іофхъабзэм джащ фэдэу хэлэжыгъэх АР-м гъэсэныгъэмрэ шэныгъэмрэкІэ иминистрэ ипшъэрылхэр зыгъэцакІэу Евгений Лебедевыр, Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетым иректорэу Къуиужь Саидэ, Адыгэ Республикэм ныбжыкІэхэм яІофхэмкІэ и Комитет итхъаматэу Максим Галушкин, кІэлэцлыкІу сэнаушхэр кыхъэгъэщырэ ыкли ІэпыІэгъу афэхъурэ шъолпыр гупчэу «Полярис — Адыгея» ипашэу Роман Чумаковыр.

(ІкІаух я 2-рэ н. ит).

Іэшынэ Аслъан

Шэныгэм кыдеклокыгэх

(ИкIэух).

Къумпыл Мурат республикэм хэхьоныгъэ егъэшлыгъэнымкIэ, гъэсэнгъэм зегъаушомбгъугъэ-нымкIэ, IэпIэсэнгъэгъашо зыхэлъ IофышIэхэу лъэныкъо зэфэшх-хьафхэм Iоф ащызышIэштхэм ягъэхьазырынкIэ Iофу ашIэрэр ныбжьыкIэхэм къафилогатъ.

«Мы ауужырэ илэксхэм тиреспубликэ итеплэз нахыышлум ыльэныкыоклэ зызэрээзрихыоклырэм гу лыышшутагъэщтын. Инфраструктурэр зэрагъэклэжьырэм, бизнесым лэпылэггу зэрэфэхьухэрэм, энергетикэми, нэмык! лээныкыохэми проектшхохэр зэращагъэцаклэхэрэм ар афэгъэхыыгъ. Индустриальнэ паркыр Тэхутэмыкыое районым шыгъэлсыгъэным, зыгъэпсыфилэу «Лэгъонакхэм» ишлын япхыгъэ инвестиционнэ проект инхэри цылэныгъэм цыпхырытащых. А пстэури экономикэм хэхэныгъэ ышлынум фэлорышлэ. Амалыклэу цылэхэр кыызфэдгъэфедэхэзэ, социальнэ лээныкыомкли юфхэм язытет нахыышлу тшлыщт, цылэклэ-псэуклэм зыккъедгъэлэтыщт цыфпэлпч иамалхэм зыкызылэуа-ригъэхыным пае», — кыылаугъ Адыгеим и Лышхъэ.

Республикэм ипашэ зэрэхи-
гэунэфыкыгъэмкӀэ, сӀд фэдэрэ
лъэныкъокӀи анахьэу уасэ зы-
фашыӀэрэ ӀепӀэлэсэныгъэшх

А. Гусев

зыхэль loфышлэхэр ары. Ахэм
ягэхъазырын гурыт еджаплэм
чырагажъэ, кlэлэцlыкlу сэна-
ушхэм lэпылэгъу зерафэхъухэрэ
системэ дэгъу республикэм
чызэхасагъ. Гушылэм пае, кlэ-
лэцlыкlу сэнаушхэр къыхэзгъэ-
чырэ, lэпылэгъу афэхъурэ шъо-
лгъыр гупчэу «Полярис — Ады-
гея», технопаркэу «Квантори-
ум», кlэлэцlыкlухэр цифрэ

технологиехэм афэзыгьэсэрэ
Гупчэу «IT-куб», гьэсэныгьэмклэ
гупчэхэу «Точка роста» зы-
филохэрэр зэхашагьэх. Адыгеим
иклэлэцкыкьлүхэм амал ял респу-
бликэ естествоеннэ-хысал еджа-
плэм пэлудзыгьэу шеджэнхэу.

Клэлэцыклухэм учлэхэр Адыгеим и Лышхьэ ратыгъэх, гъэхьагъэу, гухэлъэу ялэхэмклэ аш дэгошагъэх. Гуманитар лъэ-

ныкъомкIэ гъэсэныгъэ тедзэм зырагъэушъомбгун зэральэкIы-
штым, кIэлэеджакIохэм атегъэ-
псыхъэгъэ урысые, шъолъыр
лофтхьабзэхэр нахыбгъу Ады-
геим шызэхашэнхэмкIэ, адыга-
бзэм икьэушъумэнкIэ амалэу
шылэхэм кIэлэеджакIохэр къа-
кIэлупчIагъэх.

Урысые олимпиадэхэмрэ
зэнэкьокьухэмрэ щатекьагьэхэр

кѣзыгъэхъазырыгъэ кӀэлэгъа-
джэхэми лэпылэгъу ятыгъэн
зэрэфаем шъхъафэу зэлукӀэм
щытегушылагъэх. Джащ фэдэу
сэнэхатхэм якыхэхынкӀэ гурыт
еджаплэхэм лфтхъабзэу шыз-
рахъэхэрэм, Урысыем иапшэрэ
еджэлӀэ пэрытхэм зэрашырагъа-
джэхэрэм япхыгъэ лфгыгъохэми
апылӀэсыгъэх.

«Тиреспубликэ хэхъоныгъэ
езыгъэшлышт сьд фэдэрэ
гукъэкӀхэмь кӀадедгъэштэным
тыфэхъазыр. Мыщ фэдэ лофы-
гӀохэмкӀэ ныбжьыкӀэхэм еплъы-
кӀэу ялэм мэхъаншхо этэтъ.
Непэрэ зыукӀэхэм афэдэхэр
чыплэ зэфэшхьафхэм бэрэ
ащызэхэтэщэ. Гуцылэм пае,
ныбжьыкӀэхэм язэхыхъэу
«Фышт» зыфилорэр илъэс кӀэс
зэхэтэщэ. НыбжьыкӀэхэм яуп-
чӀэхэр республикэм иминистер-
ствэхэмрэ иведомствэхэмрэ
ялӀэхэм араты. Шьори ащ
фэдэ лофхьабзэм шуккыкӀэ-
лӀэжэнэу шуккысэгъэблагъэ,
— кыӀывагъ АР-м и Лышхъэ.

Къумпуйл Мурат клэзеджаклохэм япүчлэхэм джэуапхэр къаритыжыгъ, пашэм АР-м гэсэнэгъэмрэ шлэныгъэмрэклэ и Министерствэ пшэарылъ фишылъ кэлэеджэкло сэнашухэм ягукъэклэхэм япхырышынклэ ипрэдложениехэр кыхыхынхуэ.

**АР-м и Лышъхъэ
ипресс-къулыкъу**

Урысыбзэр атыгъ

Тыгуасэ гурыт еджапӀэр къэзыухырэ ныбжьыкӀэхэм шӀокӀ зимылэ ушэтынэу урысыбзэр атыгъ. РеспубликэмкӀэ нэбгырэ 1710-мэ заушэтыгъ.

А.Лаутеншлегер.

Ушэтынхэр зыщатырэ чыплэ 11-мэ мы мафэм loф ашлаг, ащ нэмыклэу кьэралыгьо клэух ушэ-
тыныр чыплитлүмэ ащатыгь ыкли
зы нэбгырэ унэм зыщиушэтыгь.
АР-м и Кьэралыгьо аттеста-
ционнэ кьулыкьу кьызэрэщы-
талуагьэмклэ, чыплэ пстэуми
зыпкь итэу, рэхьатэу ушэтыныр
ащкьлүагь.

Клэуухэр мы мазэм и 16-м нахь мыкласэу кьараложьыштых. Ушэтыныр пклогьэу альытэным пае балл 24-рэ нахь мымаккэу кьэпхын фае. Сыхьатищырэ ныкьорэ ныбжьыккэхэм ялагь лошлэнхэр агьэцккэнымккэ. Тест шыккэм тетэу лошлэн 27-рэ ахэм агьэцккэн фэягь, ащ нэмьккэу сочинение атхынэу шытыгь.

Мыекъопэ гимназиyeу N 5-м
ушэтыныр зэрэщыклорэр зэд-
гъэлыгъунэу мы мафэм ты-
щылагъ.

Блэклыгэ ильэсхэм ялытыгэмэ, ныйжыклэхэм нахь рэхатныгэ ахэльэу, мыцынэхэу шэныгэу алэклэпыр кьагэлэзгьоным фэхьазырыгэх.

— Зэтыгъо къэралыгъо үшэ-

тыныр зэрифэшьюашэу, шып-
кыагэ хэлыэу зэрэклоштым
тынал тет. Ныбжыкэкэхэми,
ны-тыхэми япшэрылхэр кы-
гурылоным пае лофтхэбзэ
зэфэшхьафхэр республикэм
рензу шызэхашагэх, ахэм
яшлуагэ кыизэрэклауагэр нэры-
лпэгэу. Блэкыгэ ильэхэми
ябгьапшэм, еджапlэр кээзы-
ухыхэрэр нахь рэхьатых, ша-
пхэхэм адимыштзу зеклон
мурад зилэ тлэгьуртэ, — кы-
лауаг пунктым илэш.

Ушэтыныр зыштыг ныбжьык-
лэхэм ятхылъхэр ауплъэклухэзэ,
зырызэу члагъэхьагъэх. Шапхъ-
хэм кыызэрэдалъытэрэмклэ,
кълэмым нэмыклэу псы ахэм
алыгын фит, ау ащ тегъэпклэгъэ
тхылыплэхэр тетхыгыэнхэ фæе,
кыызэралуагъмклэ, ыпэклэ ащ
фэдэ тхьапэм ушэтынымклэ
агъэфедэн алъэкылыштхэр тырат-
хэхэу агъэунафыгъагъ.

Мы еджапѣм тызырѣу чагъз-
псыгъэм ипашѣ чызырэцигъэго-
загъэмкӀэ, ушэтыныр мыш
щызытыгъэр нэбгырэ 187-рэ,
нэбгырэ 15 классхэм ачагъэ-
тӀысхъагъэх. ЗэкӀэмкӀи класс

15-мэ клэлээджаклохэр ачлэсы-
гээх. Зипсауныгэклэ илэгүүхэм
аклэмыхээрэ нэбгыритлоу ушэ-
тыным къеклолагэхэр хэуш-
хьяфыкыгээ классым члагэ-
тысыхгагээх. Сыхьатитфэр
къеклол ахэм яшлэныгэхэр
квягэлэзгьонзу амал аратыг.

Класс пэлчэ кэлэгээдэжэ түрүтлү джащ фэдэу гүүнэ алызыфырэ лыппляклохэр ачлэт. Ахэм аудиторихэр ауп-лэккүгэх, ныбжыкклэхэр кы-зэрэчлахьэхэрэр шапхьэхэм адештэмэ епллыггэх, ахэм афитыныггэхэр амыукхонхэм аналэ тетыг.

Аудиториехэм ачлэт клэпэ-
егаджэхэм ушэтыныр рамы-
гьяжьээ шапхьэу шылэхэр
джыри зэ ныбжьыклэхэм агу
кыагэкляжыгьгэх. Сыхьатыр
10-м конвертхэр кызылаухы-
гьгэх, лошлэнхэр рагьэжьагьгэх.
Урысыбзэмклэ атыгьэ ушэ-
тыным изэфхьысыжьхэр шлэху
кьэнэфэщтых. Ятлонэрэ шлкл
зимылэ ушэтынэу хьысапыр
мэкьюогум и 1-м атышт.

ДЕЛЭКЪО Анет.

ІэпыІэгъунчъэу къагъэнэщтхэп

(ИкIэух).

Адыгэ Республикэм цыфхэм якъэуху-мэнкӕ ыкӕи ошӕ-дӕмышӕ лофхэмкӕ и Комитет итхъаматӕ Вячеслав Лотаковым къызэриуагъӕмкӕ, республикэм имуни-ципалитет зӕфӕшхъафхэм ятехникӕ 12 зыуж итыгъӕр къуаджӕу Фӕдз псыр дӕзыгъӕнӕу ары.

Джаз фэдэу ошүшхо кызырехыгъэм кыхэкӀэу МыекӀопэ районым ицӀыф псэуплэхэм ыкӀи имэкӀумэщ лэжэкӀуплэхэм ззар ахыгъ. Район администрацием ипашэу Михаил Марыным кызыр

риуагъэмклэ, къутырэу Шунтукрэ станицэу Кужорскэмрэ яуни 6-мэ яунашхьэ зэщык'уагъэ хьугъэ. Мы псэуплэ дэдэхэм яхэтэ 20-мэ ош'ум зэрар арихыгъ.

Адыгеим и Лышхьэбэ унашье ышлыгь Кошхьэблэ ыкли Мыекьопэ районхэм яцлыф псэуплэхэм адэсхэу зэрар зыхьыгьэхэм мылькы лэпылэгьу ятыгьэным пае АР-м иминистрэхэм я Кабинет илэпэчлэгьэнэ фонд ахьщэ кьыхагьэклынэу. Гушылэм пае, Къумпыл Мурат унашьеу ышлыгьэм тетэу Кошхьэблэ районьыклэ хатэхэмрэ шагүхэмрэ зиунэе нэбгырэ

699-мэ сомэ мин 20 зырыз, зиунэ псыр ихэҕэ унэҕо 58-мэ сомэ 50 зырыз аратышт. Джащ фэдэу Мыккопэ районым щыпсэхэрэм ачышхэу зихатэхэм псыр кызыклогэ нэбгырэ 20-мэ сомэ мин 20 зырыз аратышт, зиунашхэ зэщыкбоҕэ унэҕуи 6-мэ сомэ мин 50 зырыз алэклаҕэхыашт.

«Плэлы аных клэкл дэдэхэм кьякюцл ишхыкляэ юфхьябзэхэр зэкля зэшюхыгэ хьунхэ фэе. Непэ унашхэхэм такля-тхэгэмэ, неущ муниципалитетхэм ядминистрациехэр ахьшэ зытефэхэрэм

алэкӀгъэхьэгъэным илоф фежьэнхэ фӀае»,
— кыӀуагъ Адыгеим и Лышьхъэу
Къумпыл Мурат.

Зэлүклэм икэлүхым Кьумпыл Мурат
пшэдэклыж зыхьырэ ведомствэ заулэмэ
пшэрыльхэр афишлыгэх. Ахэр зыфэ-
гэхьыгэхэр псыр кьаклэмыоним епхы-
гэ loftхьабзэхэр зэшлохыгээнхэр,
цыфхэм лэпылэгьу ятыгэныр, зэрар
зыхыгэ псэуплэхэм а гумэкыгьоу
кыкьокыгьэм икэлүххэр дэгээзыжы-
гээнхэмклэ яшлыгэ арагэкыныр ары.

**АР-м и Лышъхъэ
ипресс-къулыкъу**

Щыфхэм зык'ашлэжы

Икыгэ тхьамафэм ыклэм псыр кызклэогэ кыуаджэу Фэдз щызэшлуахырэ лофхэм язытет зыщыдгэгъуазэ тшлэогъу тыгуасэ тычылаг, псыр зыклэогэ псэуплэхэр кьэтплыхагэх.

Гумэкл зэрэхэтхэр кьэпшлэнэу цыфхэр гьогум тетыгэх, тракторхэр, нэмыкл техникэри кыуаджэм дэтэу гумэкыгэхэр дагъэзыжыштыг, псыр зэрэклошт кыуладжэр атлыштыг. Цыфхэм ящылэныгэк-клэ ыкли япсауныгэкклэ шынагъо шылэп.

Ахэр зэрэпсэуштхэм фытегъэпсыхьэгэ системэхэм зыпкэ итэу лоф ашлэ, аварийнэ-гъэцэклэжыин лофшлэнхэр рагъэ-клокых, чыплэ кьин ифагэхэм ящыклэгуэ лэпылэгъур арагъэгъоты. Псыр зэкклэ-жыгэ нахь мышлэми, ар зиунэ ихьагэхэм ялофхэр дэгъоп.

— Мы гумэкыгъом ыпкэ кыклэу цыф хэклодагъэп, ау псыр лъэшэу унэхэм арыхьаг, хатэм лэжыгъэу дэлыгъэр ыгъэклодыг, — **кьелуатэ Фэдз кьоджэ псэуплэм иадминистрации ипашэу Лъоснакэ Рэмэзан.** — Жьоныгуаклэм и 26-м ошхышхо кызыещхым бгы чапэм кьехыгэ псыр ары кыуаджэм кыдэлэ-дагъэр, тинасыпти, псыхъоу Фэдз кыу-гъэп нахь, тилофхэр кыгъэхьыпэщтыг. 2014-рэ илэсым мыш фэдэ кьабзэу псыр кыуагъаг, кьоджэдэсхэр кьин хэтыгэх. Гупчэм кыкырэ зашъохэрэ псым изытет зэрэдэим кыхэклэу, ар зэфэтшыгъэу псы кьабзэр цыфхэм афащэ. Комиссии зэхэтшагъэу ащ хэтхэм унагъохэр кьаклу-хьэхэзэ япсэуплэхэм фыкыуагъэу афэху-гъэхэр атых, ахэм ягъэцэклэжыин пэлу-хьашт мылкур кытыдзэныш, нэужым ахэр республикэ комиссиет дгъэхьышты. Псыр зиунэ ихьагъэу, чыплэ кьин ифэгэ цыфхэм зэкклэми лэпылэгъу агъотышт.

Гумэкл хэфэгэ цыфхэм, анахьэу нэж-лужьхэм, яунагъо пэпчэ клохэзэ лофхэм язытет защагъэгъуазэ, псыр, гьомылапхэр алэклагъахэ.

— Мэфитлум тишъыпкэу лоф тшлагъэ, — **кьелуатэ Рэмэзан.** — Гумэкыгъом идэгъэзыжыин хэлэжыгъэх Адыгеим ирайонхэм кьарыкыгэхэр, АР-м ошлэ-дэ-

мышлэ лофхэмклэ и Министерствэ ило-фышлэхэр, кыулыкыу зэфэшъафхэр ялыклохэр. Медицинэ лофышлэхэм унагъо-хэр кьаклухьагэх, чыплэ кьин ифагэхэм япсауныгэ изытет ауплэклог. Бэ зэ-шлотхыгъэр: шагухэр, урамхэр дгъэкъэб-загъэх, ахэм ятлэу, мыжъоу, хэклэу ате-лыгъэр атетхыжыг, псыр адэтшыг. Уплэклогхэр зэхэзыщэрэ купхэм ахэтхэм псыр зыклэогэ унагъохэр джыри кызы-паклухьэ, тхьамыклагъо хэфагэхэм лэ-пылэгъоу ящыклагъэр зэрагъашлэ. Лофшлэн-хэр джыри лытэгъэклуатэх.

— **Рэмэзан, псэуплэхэм анэмыклэу чыгулэжыхэм яшъофхэм псыр аклэхьа-гъэба?**

— Ащ фэдэхэри тилэх. Мэфэ зэкълэпы-клохэм ошх зэпымыоу кьещхыгъэм кы-хэклэу пэшлорыгъэшэу фермер нэбгыри 7-мэ ячыгы гектар 280-рэ фэдизмэ псыр аклэхьаг, лэжыгъэр ыгъэклодыг. Ахэми кьэралыгъор лэпылэгъу кьафэхуным пае члэнагъэу ашыгъэр кытыдзэшт. Тхьае-гъэпсэу етлонэу тыфай ыкли инэу тыфэ-раз АР-м и Лышхьэу Къумпыл Мурат. Оперативнэ штабым пэцэныгэ дызэ-рихьэзэ, кыулыкыу зэфэшъафхэр игу-сэхэу тызэрэзеклон фаер кытилозэ, тшлэрэр кыддишлэзэ гумэкыгъом тыпэу-цужы. Тхьэм ишыкуркэ, псыр зэкклэуаг. Кыулыкыу шылэхэр зэкклэ кыыхыгъэлажъэ-хи, тищыклэгуэ техникэр икыоу кытлэкли-гъэхьаг, ахэм яшлуагъэклэ шагухэм адэтыгэ псыр дэтшыг. Джащ фэдэу АР-м ошлэ-дэмышлэ лофхэмклэ и Мини-стерствэ ипашэу С. Илюценкэм тыфэраз, ежыри зэрахэтэу зипэщэ ведомствэм икыулыкыушлэхэм ялэпылэгъушхо кыта-гъэкыг. Анахь шъхьалэр тицлыфышхьэ зэрэхэмыклогдэгъэр ары. Фэдз кышыху-гэ гумэкыгъом фэдэ тыди кышыхыху-нэу тафэла, — **кылуагэ Рэмэзан.**

Фэдз кьоджэ псэуплэм иадминистрации

илофышлэу Ордэн Джанчыр тыригъусэу анахьэу псым изэрар зэригъэкыгэ унагъохэм ташылаг. Сэ сшъхэкклэ спъэ-гъгъэм сыгу ыгъэклодыг. Зицагу псыр дэуцагъэхэр урамхэм атетыгъэх, яунэ-хэм, яхатэхэм псыр зэрэклауагъэмклэ гумэкым зэлыубытыгъэхэу ахэр зэхэты-гэх. Бзылфыгъэхэм ащышхэм анэпсхэр кьашлуаклоштыгэ. Сыда плэмэ унэм псыр зэрэклэхьагъэм имызакуоу, зыщыгъхэу, хатэм шашлэгэ лэжыгъэр, шагу бзыухэр псым ыхыгъэх.

Урамэу Краснооктябрьскэм псыр нахь лъэшэу кызырэкклэуагъэм гу лыуигъэ-тэнэу мыш тет псэуплэхэм ябысымхэр щызэхэтхэу такылуагэ ыкли ахэм гушы-лэгъу тафэхуг. Бысымхэм кызыралауа-гъэмклэ, ошлэ-дэмышлэу псыр кьазэрэклэ-уагъэм кыхэкклэу яшагубзыухэр псым ытхьэлагъэх, былымхэр псым шаухумен-хэу игъо ифагъэх. Яхатэхэр ыгъэклоды-гъэх, яунэхэм псыр лъэгунджэм кьэсэу арытыг, псэуальэу, техникэу ачлэхэр зэрэмыхужышхэм шэч хэлъэп. Псыр зызэкклэжыим пшэхьэ-етлэ зэхэлпыр унэхэм кьарынаг.

Анахьэу зэрарышхо зыхыгъэхэм ащы-ших Пэфыф Русланрэ Фатимэрэ яуна-гъо. Мыхэр нэбгырибл мэхьух, сабыищ аплу.

— Тыздэклони, тыздэчъэни тымышлэу ошлэ-дэмышлэу псыр кытклэпэдаг, — **ынэпсхэр кызыпчыхьагъэу кьелуатэ Фатимэ.** — Былымхэм азыныкьор бгым тфыгъэх, адрэхэр — дгъэкощыгъэх. Псыр лъэшэу кьаклоштыгъэти, нэмыклэ зыларэ-ми игъо тыфифагъэп, чэт-тхьачэтхэр псым ытхьэлагъэх, хатэр ыхыгъ. Сантиметрэ 60 илэгагъэу, лъэгунджэм кышлэжыинэу унэ клоцым псыр итыг, шагу дызэу

дэтыг, хэтэрыклэу кьэдгъэкыгъэхэм ягугъу сшъхьырэп. Унэм ит техникэр зэкклэ псым хэтыг, енагуагъо ахэр мыху-жыинхэкклэ. Унагъор сигъусэу гулэм тыхэ-тэу тфэлэкыштыр тшлагъэ. Зыпари унэм кытшынау игъо тыфифагъэп. Тиунэко-щхэм адэжэ чэщырэ тыщыл. Комиссиет хэтхэр кызырэкклэ унэм тымыханэу кытфагъэпытаг, сыда плэмэ унэ дэпк-хэр псым ыгъэчагъэх. Псыр, шхыныр кытфащэ, зэкклэ лэпылэгъу кытэзыгъэ-кыгъэхэм «тхьашъуегъэпсэу» ятэло.

Гьуклэпшъокоу Байзэтрэ Джупьеттэрэ ядэжэ тызылохьэм тракторыр кьафыгъэу бгы чапэм кьечъэхырэ псыр зэрыклошт кыуладжэр арагъэтыштыг.

— Хы орым фэдэу ошхышхо кызые-щхым, кьэлапчъэр кылуиутыг, псыр унэм кыльэдаг, — **кьелуатэ Джупьеттэ.** — Синысэ сабый цыклур ылыгъэу унэм исыгъэти, штагъэм хэтэу кысыфитеуаг, лофшлэпэм сиклалэ сыкыришъыжи тыкы-зэкложым, псыр шагу дэтыг ыкли унэм кыхьэу ригъэжыаг. Псынклэ лофэу мебе-лым щышхэр унэм кытхыг, арэу цытми, ахэр хужышхтхэп, кьэбэгыгъэх. Джащ фэдизым псыр лъэшэу кьачъэщтыгъэти, шагу псэушхьэхэр кьэдгъэгъунэхэу игъо тыфифагъэп, ахэр псым ытхьэлагъэх, хатэм игугъу сшъхьырэп. Мыщ фэдэу псыр кытклэуагъэу кыхэкыгъэп. Тицлы-фышхьэ кызырэдгъээнэщтым тыпыллыг.

Кларэфхэм яшагу тызыдахьэм «хужы-штми тшлэрэп», — алозэ унагъом шагъэ-федэрэ техникэр, пкыгъо зэфэшъафхэр яшагу дэтхэу атхьэкыжыштыг.

— Джы кьэклогэ псым фэдэ шыла-гъэу цыфхэм кьашлэжырэп, — **лгэгъэ-кыуатэ игушылэ Кларэф Аминэт.** — Ти-шагу псыр дызэу дэтыг, унэм члэтыг. Мэлхэр кьани, шагу псэушхьэхэр ытхьэ-лагъэх. Тэхьутэмыкыое районым, джащ фэдэу кыулыкыу зэфэшъафхэм ялы-клохэу, хьэблэшхьэм щышхэу кыддэлэ-пылагъэхэм зэкклэми тиунагъоклэ тафэраз. Чэщ-мэфитлуклэ псыр тишагу дащыг. Ар зэкклэжыгэ нахь мышлэми, чылунагъо джыри псыр ит. Псым зыци пфэшлэштэп, тицлыфышхьэ хэклодагъэпыш, шыкур тэло. Тхьэм зэкклэми гуклэгъу кытфешл, ащ нахь дэй хэти кыфэрэмых.

КЛАРЭ Фатим.

Сурэтхэр: лэшына Аслан.

Шъусакъ!

Федеральнэ кьэралыгъо бюджет учреждениеу «Темыр-Кавказ УГМС-м» кызы-ритыгъэмклэ, 2023-рэ илэсым жьоныгуаклэм и 29 – 31-м ошхышхохэр кьещхынхэ, Краснодар краимклэ Лабинскэ, Мостовской, Отраденскэ, Курганинскэ, Лэбэнэ рай-онхэм, Адыгэ Республикэмклэ Красногвардейскэ, Шэуджэн, Коцхьэблэ районхэм арым псыхьохэм лъэшэу псыр кьащыдэклоен ылэклышты.

Метеокыулыкыу муниципальнэ образованиехэм ядежурнэ-диспетчер кыулыкыуэхэрэ яорганизацие-хэмрэ игъо афелъэгъу ренэу зэпхыныгъэ зэдырлэнэу, гумэкыгъо кьэхьун зэрильэкыштым фэхьазырынхэу.

Адыгэ Республикэм зыкыуэхуэмэжынымклэ ыкли ошлэ-дэ-мышлэ лофхэмклэ и Комитет тхьамыклагъо кьэхьун зэрильэкыштымклэ цыфхэм макъэ аригъэлуна пае.

Чылопс нэшанэ зилэ гумэкыгъо кьэтэдэжын зилэ-

кышты лъэхьаным лъэшэу зыщысакынынхэ фэе шап-хьэм техьанхэу, кьэхьун ылэкышты авариехэм ядэгъэзыжыин фэгъэзэгъэшт бригадэхэм эщи мафи лоф ашлэнэу игъо афалъэгъу. Чыплэ зыгъэлэ-рышлэжынымклэ кыулыкыуэхэм япашэхэм админи-страциет илофышлэхэр ягъусэхэу псэуплэ-комму-нальнэ хьызмэтым ипсэолэ шъхьалэхэм лоф зэ-рашлэрэм чэщи мафи гьунэ лъафынэу. Ошлэ-дэмышлэ тхьамыклагъо Адыгэ Республикэм кышыху-нэу зэри-льэкыштымклэ муниципальнэ образованиехэм, кьоджэ псэуплэхэм япашэхэм, зыкыуэхуэмэжыным-клэ ыкли ошлэ-дэмышлэ лофхэмклэ отделхэм яло-фышлэхэм, предприятияехэм, организациехэм, ава-рийнэ-кьэгъээнэжыклог кыулыкыуэхэм, учреждениехэм япашэхэм макъэ ягъэлугъэнэу.

Лъэпкъыр рэгушхо

Шу альэгурэ, зэлашлэрэ орэдылоу, Урысыем, Къэбэртэе-Бэлькыарым, Къэрэцэе-Щэрджэсым ыкли Дагыстан янароднэ артистэу Тутэ Заур иубилей концерт Мыекыуапэ щыкыуагъ. Адыгеим имызакъоу Къэбэртэе-Бэлькыарым, Краснодар краим къарыкыгъэ хъэклэ купхэр концертым еплыхъу къэкыуагъэх.

АР-м и Къэралыгъо филармоние цыфыбэ къыщызэрэу-гъоигъагъ. Концертыр къызэ-лузыхыгъэу ыкли зезыцагъэу Тэшэу Светланэ ипэублэ гушы-лэхэм дырагаштэу залым лэгутео макъэм зыккыщылэтыгъагъ:

«Тутэ Заур тырэпагэ, ар лъэпкъым икультурэ изы лахъхалэмэт. Гъэхъагъэу ышыгъэхэм апае «Урысыем иобщественнэ тын анахъ лъаплэхэм я Кавалер» зыфилорэ щытху-цлэр къыфагъэшшоагъ. Лъэпкъым и Дышъэ клэн ыцлэ хъагъ.

Ялтэ, Щытхуым и Аллее, Тутэ Заур ижъуагъо къыщыфызэ-луахыгъ. Ымакъэ зэрэ Советскэ Союзэу щылу-гъ, джыри зэрэ-къэралыгъоу щэлэу ыкли ащ тырэгущо!»

Зэрэ адыгэ дунаеу зэлашлэрэ орэдылом ыныбжъ илъэс 70-рэ зыху-гъэр 2021-рэ илъэс-ыр ары. Ау пандемием ыпкыкыкыкы иубилей концертхэр эклихъанхэу ху-гъэ. Апэрэ концертыр Къэбэртэе-Бэлькыарым щыкыуагъ, ятлонэрэр Мыекыуапэ фигъэшшоагъ. Ишъхъэгъусэу Тутэ Мадинэ залым члэсыгъ. Ежъ Заур игопэ дэдэу къызэрэхигъэщыгъэмклэ, Мыекыуапэ концертыр къызэрэ-щитыштыр зышлагъэхэу, лъытэ-ныгъэ къыфэзышлэрэ ишъэогу-куп, зэлашлэрэ композиторэу Хъаупэ Джэбраилэ ялащэу, концертым къеблэгъагъэх. Ащ осэшхо зэрэфишлэрэр орэдылом къыкыгъэтыгъ.

АР-м и Къэралыгъо филармоние и Къэралыгъо симфоническэ оркестрэ игъусэу Тутэ Заур орэдхэр къылуагъэх, дирижерыр Стлэшэу Къэплан.

Концертым ипэублэ АР-м и Лышъхъэ ыцлэклэ Тутэ Заур имэфэклэ концерт Мыекыуапэ зэрэщыкыорэмклэ ащ къыфэ-гушуагъ Адыгеим и Къэралыгъо упчлэжъэгоу Тхаклушынэ Аслъан. Республикэм ипачэ ипшъэрыл ыгъэцаклэзэ, Адыгеим къэралыгъо гъэпсыклэ зилэр илъэс 100 зэрэху-гъэм фэгъэ-хыгъэ бгъэхалхъэр орэдылом ритыжыгъ, псауныгъэ пытэ илэнэу, къэралыгъом, лъэпкъым иискусствэ къыгъэбаеу бэрэ хэтынэу фылуагъ.

Тутэ Заур орэд 20 фэдиз ирепертуар щыщэу къылуагъ. Ахэр: «Ладонь для птиц», «Благодарю тебя», «Над Москвой-

рекой», адыгабзэклэ — «Сигъатхэ». «Адыгэхэр» зыфилорэ орэдым игушылэхэр лъэпкъ тхэклошхоу Мэщбэшлэ Исхъакъ (а мэфэ дэдэм зимэкл мафэ хэзгъэу-нэфыкыштыгъэм) зэри-тхыгъэхэр, ежъ мэкъамэр зэрэ-клилъхъажыгъэр къылотат.

Лъэпкъ орэдым ыкли къашъом я Къэралыгъо ансамблэу «Ислъамыер», Урысыем ыкли Абхъазым язаслуженнэ, АР-м инароднэ артисткэу Нэхэе Тэмэрэ концертым джащ фэдэу

хэлэжыагъэх. Тутэ Заур Тэмэрэ ымакъэ апэрэу зызэххым Анна Герман ымакъэ зэрэфигъэдэ-гъагъэр, ащ ежъ орэдылоу езгъэ-жъэгъаклэм гушхуагъэ къызэрэ-хильхъагъэр, Заур уасэу къы-

фишлыгъэр ежыркы зэрэлъэ-плагъэр Т. Нэхайм хигъэу-нэфы-кыгъ. Гукъабзэу, зафэу, хъалэ-лэу, лощлэгъу ныбжыкыкы-афэсакъэу, агу хымыгъэклэу орэдылор зэрэщытыр щытху-гъэ инэу Тэмэрэ Заур фильэгъу-гъ. Орэдылом илъэлуклэ Нэхэе Тэмэрэ «Зэкъошыныгъ» зыфилорэ орэдыр концертым къыщылуагъ.

Залым лэгутеом зыккыщи-лэтыштыгъ, чэзыу-чэзыоу Тутэ Заур къэгъагъ лэрамхэр къы-ратыштыгъэх. Ежъ орэдыломи сценэр фэмыхъоу залым члэс цыфхэм къахъахъэщыгъ, гур къылэтэу, уигъэчфэу орэдхэр къылуагъэх.

Концертым еплыгъэхэм ащышхэм ягуапэу яеплкъыкы-хэмклэ къыддэгъагъэх.

**ВЭРЭКЪО Хъалымэт,
Адыгеим ибзылъфыгъэ-
хэм я Союз ипачэ:**

«Гум ылъапсэ нэсэу Заур ымэкъэ дахэ мэкъамэм илъэ-гаплэ зынэсырэм удихъыеу концертым клочлэшхо илагъ. Орэдыбэмэ спектаклэ икыу

шыкыуагъ, егъэжыаплэ, клэухи ялэу къыдныгъэсыгъ, фызэшлокыгъ. Имызакъоу, сценэм тет оркест-рэми рэзэныгъэ фырилэу, бзэ хэхыгъэмклэ зэдэгущылэхэрэм фэдэу зэгурьлуагъэх. Репер-туарым гур ыгъэушъэбыгъ, къы-гъэлэшлугъ. Охътэ клэкл концер-тым ыхыгъэу къытшигъэху-гъ. Сыхъатитлум залыр ымытлупщэу ылыгышъу-гъ, пшыгъэмми къы-хэхыгъэп. Мэкъэ жъынч да-хэм тызэрэфэзэщыпагъэр къэ-нэфагъ. Ащ фэдиз сэнэушъыгъэ зыхэлъ артист тильэпкъ къызэ-рэхэкыгъэм уегъэгущо, тшъхъэ лъагэу тэзгъэлэтын фэдиз екыу, щысэтэхыплэу щыт. Тутэ Заур лъэгъупхъэу, шыкылашлоу, лэдэб хэлъэу сценэм тет».

**БОДЖЭКЪО Бэл,
АР-м лъэпкъ
лэпшысэхэмклэ
и Ассоциация хэт:**

«Тутэ Заур иконцерт щэгъо-гогъо сепллыгъ. Сэрклэ ащ иорэдхэр сисабыгъоу лъэхъан къыхэкыгъэхэм фэд. Тызцаплу-гъэ унэм сыфыригъэплэ-кы-

жыгъ, сыгу къыгъэкыжыгъ, сызэрэфэзэщырэр зэхэсшлагъ. Лъэшэу адыгэ орэдхэм сяжагъ, ахэм нахъыбэу саклэхъопсыгъ, лъэпкъ орэдхэр гум халкыуагъ кълэх. Гъэшлэгъоныр, ныбжъ дахэ нэсыгъэу ымакъэ кыуа-члэу, жъынчэу къызэрэзэтена-гъэр ары. Тимужыкалнэ иску-ствэ къызгъэбаирэмэ Тутэ Заур ащыщ, сьд фэдэрэ жанрэ зы-фигъэзагъэмми, адыгэ орэдым идэхэгъэ къегъэлъагъо, ижырэ адыгэ орэдыжъ, оперэ е клас-сикэ орэхъу».

Илъэсипшл пчъагъэхэм Тутэ Заур Советскэ Союзым щы-зэлашлэнэу, ымакъэ щылу-нэу ху-гъэ, Москва изал анахъ дэ-гъухэм иконцертхэр ащыкыуагъ, лэклэб къэралыгъохэм яфести-валхэм къащыхэхыгъ, Союзым ыкли Урысыем ярадио хъар-зынэщ фондхэм Заур къылорэ орэдхэр ащытетхэгъэу ачлэлъ. Ежъ ышъхъэклэ мэкъамэхэр орэдыбэмэ афитхыгъэх, бзэ зэфэшъхъафхэмклэ жанрэ зэ-мыплэужыгъохэм адистэу орэд-хэр кълэх. Тутэ Заур исэ-наушыгъэ итворчествэ лъэны-кыуабэмклэ къахэхыгъ.

Орэдылом залым члэс цыф-хэм зафигъазэщыгъ, иеплкъы-кыкыкы, игукъэкыжыгъэмклэ адэгущэщыгъ. Тикъэралыгъо зыхэт лъэхъэнэ мыпсынклэм игумэкл шлэхэу теклыным, зи-пшъэрыл зыгъэцаклэу ащ хэтхэр мамыр щылаклэм хэу-цожъынхэм зэрэщыгу-гъырэр къылуагъ.

Гуфэбэныгъэшхо хэлъэу кон-цертыр кыуагъэ. Аужырэ орэ-дыр къызелом цыфхэр щытэу артистым бэрэ лэгу фытеуа-гъэх. Адыгеим щыпсэхуэрэм джыри зэлуклэгъухэр зэрады-рилэщтым игугъаплэ зэрэзыдилы-гъыр Тутэ Заур къылуагъ. Кон-цертым гуахъо хэзгъотагъэхэр фэрэзагъэх.

ТЭУ Замир.

Сурэтхэр: А. Лаутеншлегер.

«Творчествэр – типшъэрыль»

УФ-м культурэмкIэ и Министерствэ ыгъэнэфэгъэ Iофтхьабзэмэ адиштэу Луганскэ академическэ урыс драматическэ театрэу П. Луспекаевым ыцIэ зыхырэм игастрольхэр Росконцертым къэралыгъом ишъольырхэм ащызэхищагъэх.

Ащ диштэу жьоныгъуаклэм и 27 — 28-м АР-м и Лъэпкъ театрэу Цэй Ибрахимэ ыцIэ зыхырэм мы театрэм спектаклэхэу «Ханума» ыкIи «Ревизор» зыфилохэрэр къыщигъэлъэгъуагъэх.

Луганскэ кыкIыгъэ театрэм идиректорэу ыкIи ихудожественнэ пашэу Галина Михайлюк — Филиповам зэлукIэгъоу тиартистхэм адырилагъэм Адыгеим культурэ Iофтхьабзэхэр бэу зэрэщыклохэрэм ыналэ зэрэтыридагъэр шыхигъэунэфыкIыгъ. УФ-м культурэмкIэ и Министерствэ «Гастроль инхэр» зыфилорэ программэу зэхигъэуцагъэм Урысыем ишъольырхэм якультурэ хэбьонгъэхэр ышIынхэмкIэ, цыфхэр, лъэпкъхэр нахь зэрэшIэнхэмкIэ мэхъаншхо илэу зэрильгъурэр къылуагъ. Ащ хэцагъэхэу ежъхэм творческэ кIуачIэу ялэр

амыгъэхъаулыеу, зыкIагъэлъэгъон, зарагъэшIэн амалхэр къазэрэритырым ишIогъэшхэ къэкIонэу щэгугъых. Спектаклэу «Ревизор» нахь ыпалокIэ къагъэлъэгъонэу шытыгъ, ау ащ хэлэжьэрэ хульфыгъэ артистхэр хэушъхъафыкIыгъэ дзэ операцием хэлэжьэнхэу зэрэдэклъыгъэхэм ыкIи зэкIэм кызырамыгъэзэжьышъугъэм къыхэкIэу къагъэлъэгъонхэр зэклахъан фаеу хуьгъэ. «Гастроль инхэр» къызэжъэщт уахътэм ехъулэу хэзыгъэу хуьгъэ артистхэм ачIыплэ иуцоштхэр агъэнафэхэи къагъэлъэгъонхэр икIэрыкIэу агъэуцужыгъ.

«Тышыл, тэпсэу, пшъэрыль шъхъалэу тилэр творчествэр ары! — хигъэунафыкIыгъ Луганскэ театрэм ипашэ. Тиспектаклэхэр къэттынхэм ыпэкIэ театрэ кIоцым цыфхэр къызэрэщызэрэу-

гъоищтыгъэхэм тылпылплагъ. Адыгеир театралынэ шъольырэу, Мыекъуапэ театралынэ къалэу зэрэщытыр тигуапэу хэдгъэунэфыкIыгъ. Насыпыгъ ащ фэдэ чыплэм ущыпсэуныр. Къэлэ паркым тызыдахъэм ащи куль-

турэ Iофтхьабзэхэр зэрэщыклохэрэр, къэшъокIо ныбжьыкIэхэм зыкызырагъэлъагъорэр тлэгъугъэ. Ащ пае къэмынэу театрэм къэкIоштхэри къахэкIыгъэх. Ар зымыуасэ чылэп.

Луганскэ театрэм иактерхэм

къагъэлъэгъоу спектаклэхэм ежъхэм яекIоллакIэ къахэщэу гъэпсыгъагъэх. КъокIыплэ лъэпкъхэм якультурэ изэмышъогъу байгъэрэ урыс классикэм итхыгъэ непэрэ мафэм зэрэдиштэрэмрэ ахэлпэгъукIыныр гъэшIэгъонхыгъ.

«Пстэури дахэу къытпэгъокIыгъ, макъэр, остыгъэхэр зыгъэлпсыгъэхэр, декорациехэр зыгъэуцугъэхэр — зэкIэ къыдделэгъэхэм «тхъашъуегъэлпсэу» ятIожьымэ тшIоигъу. Тиунэ тыкIифэжьыгъэм фэдагъ, ащ лъэшэу уасэ фэтшIыгъ!» — **КЫХИГЪЭЩИГЪ** Луганскэ театрэм ипашэ.

Луганскэ театрэм икъагъэлъэгъонхэр Ставрополь, Элиста ыкIи Ростов-на-Дону мы охътэ благъэм ащыклоштых.

ТЭУ Замир.

Сурэтыр: АР-м и Лъэпкъ театр

Фестивалым икIэуххэр зэфэхьысыжьыгъэх

Жьоныгъуаклэм и 27-м кыщегъэжьагъэу и 29-м нэс къээзэкъ культурэм ия XXXII-рэ фестиваль-зэнэкъокъу Адыгеим щыкIуагъ.

Ащ хэлэжьагъэх хэгъэгум ишъольыр 18-мэ къарыкIыгъэ купхэр. Мы илэзсым нэмыкI чыплэхэм къарыкIыгъэхэри ащ хэлэжьэнхэу къэкIогъагъэх: Ямало-Ненецкэ автоном шъолпырым, республикэхэу Хакасием,

Ингушетием, Марий Эл, Алтайм, Приморскэ краим, Севастополь ыкIи Псковскэ хэкум ялыкIохэр.

Фестивалым изэхэщэкIуагъэр Ассоциациеу «Къээзэкъ культурэм ишъольыр фестиваль» зыфилорэ ары. Ащ игъусагъэх президент

грантхэмкIэ Фондыр, Адыгэ Республикэм IофшIэнырмэ социальнэ хэбьонгъэмрэкIэ и Министерствэ, культурэмкIэ и Министерствэ къалэу Мыекъуапэ иадминистрацие, Мыекъопэ районыр, Пшызэ къээзэкъдзэм

и Мыекъопэ къээзэкъ отдел.

Мыекъопэ къээзэкъдзэм иа-таманэу Александр Даниловым къызырIуагъэмкIэ, осэшхэм унашъоу ашыгъэм тетэу мы илэзсым фестивалым зэнэкъокъу нэшанэ илэ хуьгъэ, хэлэжьэхэрэми нахь шэпхэу гъэиынгъэхэр афашыгъэх.

— **КIэух зэнэкъокъум шъолпыр 32-мэ къарыкIыгъэ купхэр хэлэжьагъэх, пстэумкIи лъэлэу тхылъэу къатыгъагъэр 270-м ехъу. Программэр игъэкIотыгъэу ыкIи гъэшIэгъонэу шытыгъ. ХьакIэхэр — нэмыкI шъолпырхэм ялыкIохэр Адыгеим ичIыплэ анахь дахэхэр ыкIи анахь гъэшIэгъонхэр ягъэлъэгъуэным пае къырацэкIыгъэх, — **КЫХИГЪЭЩИГЪ** атаманым.**

Мэфэ заулам кIыкIоцI хьакIэу къэкIоллагъэхэм культурнэ ыкIи нэмыкI Iофтхьабзэхэр арагъэлъэ-

гъугъэх, къээзэкъ шэн-хабзэхэм атетэу ахэр зэхэщэгъагъэх. Джащ фэдэу спортымкIэ зэнэкъокъухэр рекIокIыгъэх, Iэшлагъэхэмрэ изобразительнэ искусствэмрэ япхыгъэ пкыгъоу зэфэшъхъафхэр къагъэлъэгъуагъэх, къээзэкъ шхынхэм нэлэуасэ афашыгъэх.

Пшызэ къээзэкъ хорым ихудожественнэ пашэ игуадзэу, Пшызэрэ Республикэу Ингушетиерэ культурэмкIэ язаслуженнэ IофшIэлэу, Адыгеим искусствэхэмкIэ изаслуженнэ IофшIэлэшхоу Виктор Захарченкэм пэцэныгъэ зыдызырихъэгъэ осэшI купым мы фестивалым хэлэжьагъэхэм уасэ къафишIыгъ.

Фестивалым икIэухым текIо-ныгъэр къыдзыхыгъэхэм афэгъушIуагъэх, джащ фэдэу творческэ коллектив анахь дэгъухэм яконцерт чылагъ.

Къээзэкъ культурэм ифестиваль итын анахь лъаплэрэ Адыгеим и Лышхъэ итынрэ зыфагъэшъошагъэхэр къалэу Мыекъуапэ кыкIыгъэ хорэу «Къээзэкъ оредыр» зыфилорэ ары.

Александра БАЛАБАСЬ.

Сурэтыр авторым ий.

Лъэпкъ культурэр

Пчыхъэлэпэ мэфэки

Илэзс къэс зэхэщэрэ Урысые Iофтхьабзэу «Библионочь – 2023» зыфилорэ Адыгэ республикэ кIэлэцIыкIу тхылъеджаплэм щыкIуагъ.

«Библиосумерки» зыфилорэ мэфэкир чэчим рамыгъажэу, мафэм сыхъатыр 4-м щегъэжьагъэу пчыхъэм сыхъатыр 7-м нэс кIэлэцIыкIу тхылъеджаплэхэм ащыкIуагъ.

Мы мафэм Адыгэ республикэ кIэлэцIыкIу тхылъеджаплэм иеджэкло цыкIухэр Iофтхьабзэу «Остров Чтения» ригъэлбэгъагъэх.

ЗэкIэ хьакIэхэм Iофтхьабзэу зэмылэужыгъуабэ къагъэщтыгъ.

КIэлэцIыкIухэм къалэгъокIыгъэх хырыхыхъэхэр, викторинэхэр ыкIи спорт зэнэкъокъухэр зыхэт джэгукIэ программэу «Улыбнитесь! Вы в библиотеке» зыфилорэ

хэлэжьэхэрэ персонажхэу — Кашей Бессмертнэр, Баба — Ягар ыкIи Василиса Прекрасная.

Мэфэкир ащ ыужым тхылъеджэплэ кIоцым щыкIуагъ. Ащ анахь цыкIухэм апае программэу «Приключение с Алисой в Стране Чудес» зыфилорэ щыкIуагъ.

Еджэкло цыкIухэм апаекIэ литературнэ зекIо зэхэщэгъагъ, ахэр якIэсэ пысысэхэм ягеройхэм алукагъэх.

Тхылъеджэ цыкIухэр агъэгъушIуагъэх нысхъап театрэу «Дышъэ къошын» зыфилорэ хэт артистхэм, сабийхэр зэралоигъуагъэм тетэу нысхъапэм Iоф зэрадашIэрэм фагъэнэлосагъэх.

ЗэлашIэрэ урыс драматургэу А. Островскэр къызыхуьгъэр мы илэзсым илэзс 200 зэрэхуьрэм епхыгъэу ащ илэзсэу «Женитьба Бальзамина» зыфилоу къалэу Мыекъуапэ искусствэхэмкIэ икIэлэцIыкIу еджаплэу N 1-м театрэ искусствэмкIэ икьутамэ щеджэхэрэм къагъэхъазырыгъэм рагъэлпэгъэх.

Анахь хуьпхъэхэу мэфэкир къэкIоллагъэхэм ащы-

хэр гъэсэнныгъэ-шIэныгъэ джэгун программэу «Ар тэ кIугъэп, ар тэ къытатыгъэп» зыфилорэ ыкIи «ГушIэм ишъэф» зыфилорэ зэнэкъокъу-къэшIыным хэлэжьагъэх.

Оредыр зикIасэхэри зэщыгъэхэп: Iофтхьабзэу «Путешествие по музыкальным страницам» ыкIи концертэу «Музыкальная капель» зыфилоу кIэлэцIыкIу кинофильмэхэм ыкIи мультфильмэхэм ахэт оредхэр къызыщалауагъэхэм ягуапэу ядэлугъэх. Джащ фэдэу «Сказочное Поле чудес» зыфилорэ программэми, «Поем все вместе» зыфилорэми бэ ахэлэжьагъэр.

Тхылъеджаплэм ифойе зэрэщытэу тхылъыкIэ къагъэлъэгъонхэмкIэ гъэкIэрэкIэгъагъэ, ахэм акIэрытхэу нэгъырабэмэ сурэтхэр зытырахыгъэх.

Мэфэкир фэбэгъэ-дэхагъэ хэлэу кIуагъэ, ащ изэхэщэкIуагъэх Даур Саидэрэ отделым ипашэу Нина Купреенкэмрэ.

(Тикорр.).

Фыкьоныгъэхэм шъуна! атешъудз!

Клэлэцлыкьу гэмэфэ зыгъэпсэфыгъор къэсыгъ. Ильэс еджэгъу ужым ыкӀи апэрэ мэфэ фабэхэм чэфыгъор къахельхэ, шъхафитныгъэм рехъыжъэх.

Ащ даклоу клэлэцлыкьухэр гэмэфэ уахътэм жъугъэу урамьм къытехъэх, кушъхэфахъэхэм, двигателкӀэ агъэорышлэрэ транспорт амалэу зы нэбгырэр зеклонымкӀэ ыгъэфедэн ыльэ-кӀырым (средства индивидуальной мобильности, ыужкӀэ СИМ къызэрэтлоштыр) атесых. Мыщ дэжъым нэбжыкӀэ гъогу-транспорт фыкьоныгъэхэм ялофыгъо нахъ къежъэу хабзэ. Ахэр къэмыгъэхъуэгъэхэмкӀэ лӀфтыабзэу зэрахъэхэрэм афэгъэхыгъэу гушылэгъу тыфэхъугъу гъогурыкӀо-ныр щынэгъончъэнымкӀэ Къэралыгъо автоинспекцием и Гъэло-рышлалэгъу АР-м щыӀэм ипашэ ипшъэрелъхэр зыгъэцкӀэрэ Тхьаркъохъо Юсыф.

— **Тиурамхэм арыклорэ транспортым ипчъагъэ зэхатшӀэу ильэс къэс хэ-хъо. Ащ даклоу клэлэцлыкьу гъогу-транспорт фыкьоныгъэхэм ялофыгъуи къэуцу. Зыныбжъ имыкьугъэхэр зыхэфэгъэ гъогу хъугъэ-шлагъэхэм япчъагъэкӀэ мы ильэсым пыкӀыгъэм изэфэхьы-сыжъхэм укьытегушчы-лагъэм дэгъугъэ. Гъэма-фэм ахэр нахъыбэ зыкӀэ-хъухэрэм сыда ушъха-гъоу фэхъурэр?**

— Адыгеим и Къэралыгъо автоинспекции 2023-рэ ильэсым имэзи 4 ышыгъэ зэфэхьысы-жъым къызэригъэлъэгъуагъэм-кӀэ, хъугъэ-шлагъэи 7 республи-кэм игъогухэм къатехъуагъ, ахэм зыныбжъ ильэс 16 мыхъу-гъэ нэбгыри 7-мэ шъобж зэфэ-шъхафхэр хахыгъэх. Къыхагъэ-щыгъэ хъугъэ-шлагъэхэм ашыщэу 5-р лъэсрыклӀм машинэкӀэ зэрэтэхъагъэхэм епхыгъ.

Статистикэм къызэригъэлъа-гъорэмкӀэ, анахъ шынагъо зышъ-хъарыт купхэм ашыщых ильэс 14-м къыщегъэжъагъэу 16-м нэс, ильэси 10 — 14, ильэси 7 — 10 зыныбжъхэр.

Гъэмэфэ зыгъэпсэфыгъор къызысыкӀэ, клэлэцлыкьухэр охъ-табэрэ урамьм тетых ыкӀи нахъыбэрэмкӀэ ны-тыхэр икӀоу альпылпӀэнхэу хъуреп. Клэлэц-лыкьухэр ошӀэ-дэмышӀэу е щыт транспортым тэрэзэу хэмып-лӀыхэу гъогум телъадэх, ащ дэжъым къэсыгъэ автомобилыр о зэрэпшӀоигъоу къызэтеуц-шъуреп. Арышъ, псӀэуи сакъы-ныгъэ къызхагъэфэн фае.

Джащ фэдэу джы гумэкӀыгъо къызхэкӀыхэрэм ашыщ кушъхэ-фахъэхэр, СИМ-р, мотоциклэ лъэпкӀэ зэфэхъафхэр нэбжы-кӀэхэм нахъ агъэфедэхэ зэрэ-хъугъэр. Аныбжъ елгытыгъэу ахэм икӀоу гъогурыкӀоным ишӀапхъэхэр, зыкьэхъумэжъы-нымкӀэ амалэу щылэхэр агъэ-федэнхэу ашӀэрэп, транспорт амалхэм ашыщхэр зэрафэн-хэмкӀэ фитыныгъэ ыкӀи ищы-кӀэгъэ тхылъхэр ялэхэп. Джа зэкӀэри авариехэм яушъхагъу мэхъух.

— **ГъогурыкӀоным хэлъ-жъэрэ нэбжыкӀэхэу кушъхэфахъэм тесхэм, роликхэм, скейтхэм къарызычъыхъэхэрэм зэрэзеклоштыхэмкӀэ сыда анахъу анаӀэ зытыра-гъэтын фаер?**

— Къыхэзгъэщымэ сшӀоигъу аныбжъ елгытыгъэу ахэм шап-хъэхэр агъэцкӀэнхэу зэрэщы-тыр. Анахъ шъхьалэхэм ашыщ-хэм ягугъу къэсшӀын. Ильэс 14 мыхъугъэ клэлэцлыкьур кушъхэ-фахъэм тесэу автомобильхэр зэрыкӀохэрэ гъогум техъан фитэп. Ильэси 7 — 14 зыныбжъ-хэу кушъхэфахъэр зыгъэфедэ-хэрэр тротуархэм, кушъхэфа-хъэхэм афыхэхыгъэ гъогухэр арых къызщачъыхъан альэкӀы-щтыр. Ильэс 14-м шлокӀыгъэхэр автомобильхэр зэрыкӀохэрэ гъогум кушъхэфахъэмкӀэ зыте-

хъэхэкӀэ гъогубгъум готхэу зе-клонхэу щыт.

Сыдэу хъугъэми, кушъхэфа-хъэм шъутесэу лъэсрыкӀо зэ-пырыкӀыпӀэхэр зэпышъумычых! Кушъхэфахъэм шъукъехи, ар шъуабгъукӀэ шъуыгъэу гъогум шъузэпырыкӀ!

Джащ фэдэу лӀпкӀ-лъэпкӀхэр зыухъумэрэ, нэфынэр къэзы-тырэ пкыгъохэр жъугъэфедэн-хэ фае.

— **Юсыф, аужырэ илгъэхэм тищылъныгъэ кӀэу къыхэхъагъэхэм ашыщ электросамокат-хэр нэбжыкӀэхэм нахъ агъэфедэх. Мы транс-порт лъэпкӀым игъэзе-кӀон шӀпхъэ гъэнэфагъэ-хэр пылъха?**

— Сыд фэдэрэ транспорт амали игъэфедэн шапхъэхэр илэх. УкьыкӀэупчӀэрэ транспорт амалым щэрэхьитӀу е щы кӀэтэу мэхъу ыкӀи двигателкӀэ лӀф ашӀэ. Ащ ыкӀуачӀэ кВт 0,25-м зэрэшлокӀырым къыхэкӀыкӀэ «Мо-пед» зыфалорэм рагъэпшагъ. Ар зепфэным фэшӀ джы води-

тельскэ удостоверение ищы-клагъ.

СИМ-р зыгъэлорышӀэн фитыр зыныбжъ ильэс 14-м къехъугъэр ары. Скоростэу алыгъын фитыр сыхъатым къыклоцӀ километрэ 25-м блэкӀы хъуцтэп.

— **Гъэмэфэ зыгъэпсэфы-гъор клэлэцлыкьухэм щынэгъончъэу рахыныр анахъ лӀфыгъо шъхьалэ-хэм ашыщ. Мыр зы лъэ-ныкьорыгъазэу зэшӀо-хыгъэ хъуцтэп. Гъогу инспекторхэри, ны-ты-хэри лӀфым къыхэлъ-жъэнхэу щыт. МыщкӀэ сыда анахъу шъуикъу-лыкьу зэшӀуихырэр?**

— Гъэмэфэ зыгъэпсэфыгъом клэлэцлыкьухэм лӀф адэшӀэгъэ-нымкӀэ типшъэрылӀ нахъ гъэ-лъэшыгъэ мэхъу. Ау ащ къыкӀы-рӀэп гъэмэфэ закьом лӀф адат-шӀэу. Ильэсым къыклоцӀ респу-бликэм ит гъэсэнэгъэм иучре-ждениехэм зэкӀэми ны-тыхэм зӀлулӀэгъухэр ащыдэтэшӀых, къэбарлыгъэлэс-пропагандэ лӀфтыабзэхэр ащызэхэтэщэх.

Джащ фэдэу клэлэцлыкьу гъогу-транспорт фыкьоныгъэхэр къэ-мыгъэхъуэгъэнхэм, дэгъэзыжъы-гъэнхэм афэгъэхыгъэ пэшӀо-рыгъэш лӀфтыабзэхэр ретэ-гъэкӀокӀых. Ахэр: «Клэлэцлыкьу тӀысыпӀ», «Щынэгъончъэ бгы-рыпх», «ЛъэсрыкӀу», «ЕшӀогъэ водителыр», «Зыкьэгъэнэф».

АР-м и Къэралыгъо автоин-спекции икьулыкьушӀэхэм яза-къокӀэ мы лӀфыгъом изэшӀохын лъыкӀотэщтэп. Арышъ, ны-тыхэм нахъ закьыфэгъазэ сшӀоигъу. Ахэм ящынэгъончъагъэ къэхъу-мэгъэным фэшӀ зэпымыоу гъо-гурыкӀоным ишӀапхъэхэр къафа-лӀтэнхэу, агу къагъэкӀыжъынхэу, мафэрэ нахъ альпылпӀэнхэу ыкӀи мэээхэ уахътэм гъогум тырамы-гъэхъанхэу. Ны-тыхэм язекӀуа-кӀи макӀэп елгытыгъэр, гъогуры-кӀоным ишӀапхъэхэр зэрагъэца-кӀэрэр ежъ ящысэхэмкӀэ ара-гъэлъэгъумэ, шӀуагъэ къытыщт.

— **Юсыф, ыпшӀэкӀэ къыщыпӀуагъ инспек-цием и лӀфшӀэн гъэма-фэм нахъ зэригъэлъэшы-щтыр. Сыд фэдэ чӀыпӀэ-ха къулыкьур инспектор-хэм зыцахъыщтыр?**

— НэбжыкӀэ цыкӀухэм якӀэ-сэ пэшӀорыгъэш лӀфтыабзэхэр джэгукӀэ шъуашэм ильэу щагу площадкэхэм, паркым, зыгъэ-псэфыпӀэ чӀыпӀэхэм, лагерьхэм ащызэхэтэщтыр. ЦӀыфыбэ зы-щызэхэхэрэ чӀыпӀэхэми зэдэ-гушылэгъухэр ащыредгъэкӀокӀы-щтыр. Ахэр зэкӀэ гъогум щы-нэгъончъэу зэрэщызеклоштыхэм фӀелорышӀэщтыр.

— **ТиздэгъушӀэгъу икӀэ-ухым къулыкьу зэфэхъ-хъафэу лӀф зыдашъушӀэ-хэрэм ягугъу къэпшӀы-гъэмэ дэгъугъэ.**

— ГъогурыкӀоным ишӀапхъэ-хэр шлокӀ имыӀэу нэбжыкӀэхэм агъэцкӀэнхэм фӀэпугъэнхэм фэшӀ Къэралыгъо автоинспек-цием общественнэ организаци-ем ыкӀи гуфӀэкӀо движениехэм ялыкӀохэр игъусэхэу лӀфтыабзэ гъэнэфагъэхэр зэхещэх. АР-м гъэсэнэгъэмрэ шӀэныгъэмрэкӀэ и Министерствэ, сабыим ифи-тыныгъэхэр къэхъумэгъэнхэм-кӀэ Уполномоченнэр, тигъусэ-хэу клэлэцлыкьу гъогу-транспорт фыкьоныгъэхэр къэмыгъэхъу-гъэнхэмкӀэ зэхэуытэгъэ пла-нэу зэхэдгъэуцагъэм тетэу лӀф тэшӀэ. Хьыкум приставхэм, ве-теран организациехэм, лӀпылӀэгъу псынӀкӀэм ыкӀи медицинэ ката-строфэхэмкӀэ гупчэм зӀпхыны-гъэ адытӀ. ЗэкӀэми ткӀуачӀэ зэхэлъэу клэлэцлыкьухэм ящылэ-ныгъэ ыкӀи ящынэгъончъагъэ къэтыухъумэным тыфӀалажъэ.

— **Тхьауегъэпсэу гушчы-лӀгъу укьызэрэтфэхъу-гъэмкӀэ.**

ИШЪЫНЭ Сусан.

Сурэттыр: А. Лаутеншлегер.

Гъэло-рышлалӀэм ипресс-къулыкьу.

Цыфым ифитыныгъэхэмкIэ Уполномоченнэу Адыгэ Республикэм щыIэм 2022-рэ илэсым Ioфэу ышIагъэм изэфэхьысыжъ

Адыгэ Республикэм и Законэу 2008-рэ илэсым мезаем и 13-м аштагъэу N 148-р зытэтэу «Цыфым ифитыныгъэхэмкIэ Уполномоченнэу Адыгэ Республикэм щыIэм ехылаагъ» зыфилоэрэм ия 12-рэ статья иа 1-рэ Iахъ диштэу ээфэхьысыжъыр Адыгэ Республикэм и Лышхъэ, Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм, Урысые Федерацием цыфым ифитыныгъэхэмкIэ и Уполномоченнэ, Адыгэ Республикэм и Апшэрэ хыкум и Тхьаматэ, Адыгэ Республикэм и Прокурор алэклаагъэхъ.

2022-рэ илэсым Уполномоченнэм Ioфэу ышIагъэм изэфэхьысыжъ цыфым ифитыныгъэхэмрэ ишхъафитныгъэрэ якъэухъумэн епхыгъэ Ioфыгъо анахъ шхьалэхэм щалыIэсыгъэх.

ГъэрэкIo нэбгырэ 453-мэ Уполномоченнэм зыккыфагъэзагъ. 2021-рэ илэсым егъэпшагъэмэ, процент 25-кIэ ар нахъыб.

Аппаратым нэбгырэ 221-рэ ригъэблэгъагъ. Линие пльырым ителефонкIэ нэбгырэ 48-рэ къафитеуагъ. ЫшхъэкIэ Уполномоченнэм нэбгыри 136-рэ ригъэблэгъагъ.

Уполномоченнэмрэ ащ иаппаратрэ тхьаусыхэ тхылы 108-рэ къалукIагъ. Тхылы пстэуми япроцент 24-рэ ар мэхъу.

Социальнэу мыухъумагъэхэр: пенсионерхэр, ветеранхэр, сэкъатыныгъэ зилэхэр ары нахъыбэрэмкIэ Уполномоченнэмрэ ащ иаппаратрэ заккыфэзыгъэзагъэхэр. Тхылы пстэуми япроцент 46-р ахэм къалэкIэлыгъ. Ахэм анэмыкIэу сабыл ибэхэм, ахэр зыпIужьхэрэм, зыныбжъ имыкыгъэхэм ыкIи ахэм ялы-кIохэм, сабыибэ зэрыс унагъохэм ятхылы 29-рэ (проценти 6,4-рэ); хьалпдэхэмрэ ахэм ялахьылхэмрэ ятхылы 37-рэ (проценти 8,2-рэ); IэкIыб къэралыгъохэм яцIыфхэм ятхылы 24-рэ (проценти 5,3-рэ); дзэкIулыкъушIэхэмрэ ахэм яунагъохэм арысхэмрэ ятхылы 32-рэ (проценти 7) къалукIагъ.

Тхьаусыхэ тхылыхэм япроцент 51-р зэпхыгъагъэр цIыфхэм ясоциальнэ фитыныгъэхэр зэраукъуагъэхэр ары. ЦIыфхэм яфитыныгъэхэмрэ яшхъафитныгъэрэ фэдитIукIэ нахъыбэу гъэрэкIo аукуагъ. Тхьаусыхэ тхылыхэм япроцент 25,2-рэ ар мэхъу.

Нымрэ кIэлэцIыкIухэмрэ къызэраухъумэхэрэм ымыгъэразэхэрэм фэдэ 1,5-кIэ къахъуагъ. Тхьаусыхэ тхылыхэм япроцент 1,5-р нэбгырэ пчъагъэмэ зэдызэхъагъэуцагъ. Ахэр зыфэгъэхьыгъэхэр псэупIэ къаратынымкIэ фитыныгъэу, мобилизацием къыхиубытагъэхэм гарантIеу яIэхэр зэраукъуагъэхэр ары.

Тхьаусыхэ тхылыхэм азыныкъом ехъур зэхагъэуцоныр къызыхэкIыгъэр гъэцкIэкIo хабзэм ифедеральнэ къулыкъухэм ячIыплэ къулыкъухэм IэнатIэхэр ащызыIыгъхэр хабзэм диштэу зэрэземыкIуагъэхэр ары. Я 4-рэ тхьаусыхэ тхылы пэпчъ (тхьаусыхэ тхылы 30-р) зыпкъ къыкIыгъэр чIыплэ зыгъэлорышIэжынымкIэ къулыкъухэм, тхьаусыхэ тхылы 11-р (проценти 10,2-р) республикэм ихабзэ икъэралыгъо къулыкъухэм ялофышIэхэм унашъоу аштагъэхэм зэрамыгъэрэзагъэхэр ары.

2022-рэ илэсым Мыекъуапэрэ ащ къыпэблэгъэ псэупIэхэмрэ адэхэр ары нахъыбэу Уполномоченнэм зыккыфэзыгъэзагъэхэр. Мыекъуапэ щыц нэбгырэ 278-мэ ятхьаусыхэ тхылы Уполномоченнэм къылуIагъ.

**НэмыкI чIыплэхэм
тхьаусыхэ тхылыгъу
къарыкIыгъэр
мыц фэдиз мэхъу:**

Адыгэкъал — 0
Джэджэ районым — 15
Кошхъэблэ районым — 1
Красногвардейскэ районым — 18
Мыекъопэ районым — 71
Тэхъутэмыкье районым — 25
Теуцожэ районым — 4
Шэуджэн районым — 4
Хьапсхэм — 12.

**Урысые Федерацием
инэмыкI шьолъырхэм:**

Астрахань хэкум — 2
Волгоград хэкум — 1
Краснодар краим — 9
Республикэу Дагъыстан — 3
Республикэу Къырым — 3
Ростов хэкум — 1
Ставрополь краим — 2
Ямало-Ненецкэ автоном хэкум — 1
Москва — 1
Санкт-Петербург — 2

ЦIыфхэм яфитыныгъэхэр, япшъэрылхэр, правэмкIэ шапхъэхэр, хэбзэгъэуцугъэм, федеральнэ, шьолъыр программэхэм яположениехэр икъоу зэрамышIэхэрэр ары Ioфыгъомэ азыныкъо нахъыбэр къызыкIэтэджыштыгъэр.

Хэмыплэхэу тхылы гори къагъэнагъэп. АхэмкIэ Уполномоченнэми, ащ иаппарат илофышIэхэми уплъэкIунхэр зэхачагъэх, къулыкъу гъэнэфагъэхэм зафагъэзагъ, цIыфхэм ялофхэр афызэхъафыгъэх. ПстэумкIи заккыфэзыгъэзагъэхэм япроцент 57-мэ ялэу афагъэцэкIагъ.

Уполномоченнэр общественнэ совет зауэм ахэхъэ ыкIи ахэм ялофшIэн хэлажэ. Ахэр — Урысые Федерацием и Следственнэ комитет Адыгэ РеспубликэмкIэ иследственнэ гъэлорышIапIэ къепхыгъэ общественнэ советыр, хыкум приставхэм я Федеральнэ къулыкъу Адыгэ РеспубликэмкIэ и ГъэлорышIапIэ щызэхэхэгъэ общественнэ советыр, щэфаIохэм яфитыныгъэхэр къызэраухъумэхэрэм лыплъэрэ Федеральнэ къулыкъу Адыгэ РеспубликэмкIэ и ГъэлорышIапIэ иобщественнэ совет, къэралыгъо регистрациемкIэ, кадастрэмкIэ, картографиемкIэ Федеральнэ къулыкъу Адыгэ Республикэм и ГъэлорышIапIэ щызэхэхэгъэ общественнэ советыр.

Уполномоченнэр Адыгэ Республикэм и Апшэрэ хыкум и Президиум изэхэсыгъоу Адыгэ Республикэм ихыкумхэм Ioфэу ашIагъэр зыщызэфэхьысыжъырэм, Адыгэ Республикэм ипрокуратурэ иколлегиехэм язэхэсыгъохэм ахэлажэ, республикэм ирайонхэм ипрокурорхэм ягъусэу районым ит хьапсхэм цIыфхэм яфитыныгъэхэмрэ хабзэмрэ къазэрашхьалыгъэрэм изэгъэшIэнкIэ уплъэкIунэу зэхачэхэрэм илахъ ахешыхъэ.

2022-рэ илэсым социальнэ мэхъэнэ ин зилэ Ioфыгъо заулэхэмкIэ Уполномоченнэр муниципальнэ районхэмрэ къэлэ койхэмрэ япашэхэм чанэу зэрадэлэжъагъэр хэгъэунафыкIыгъэн фае. Уполномоченнэм къэралыгъо хэбзэ къулыкъухэм, чIыплэ зыгъэлорышIэжынымкIэ къулыкъухэм, гъэцкIэкIo хабзэм ифедеральнэ къулыкъухэм ячIыплэ подразделениехэм, общественнэ организациехэм зэдэлэжэныгъэу адырилэр конституционнэ фитыныгъэхэмрэ шхъафитыныгъэмрэ ягъэпытэн, цIыфхэм яфитыныгъэхэр зыпкъ игъэуцожьыгъэнхэм афэлорышIэ.

Уполномоченнэр цIыфым ифитыныгъэхэмкIэ шьолъырхэм яуполномоченнэхэм цIыфхэм яфитыныгъэхэм якъэу-

хъумэнкIэ гъэрэкIуи чанэу адэлэжъагъ. Уполномоченнэм иаппарат Ингушетием цIыфым ифитыныгъэхэмкIэ и Уполномоченнэ итхыгъэ хэплъагъ. Пшыныжъ языгъэхьырэ учреждением илофышIэхэр пшыныжъ ягъэхьыгъэнымкIэ Федеральнэ къулыкъу Адыгэ РеспубликэмкIэ и ГъэлорышIапIэ и ИЦ-1-м щайыгъ М-м хэбзэнчъэу дзэекIохэу ишхъэгъусэ зэрилытэрэр а тхыгъэм итыгъ.

Уполномоченнэр кIэщакIo зэрэфэхъугъэм тетэу пшыныжъ ягъэхьыгъэнымкIэ Федеральнэ къулыкъу Адыгэ РеспубликэмкIэ и ГъэлорышIапIэ мы тхыгъэмкIэ уплъэкIунхэр зэхичэгъагъэх. Ау М-м фэгъэхьыгъэу хэбзэгъэуцугъэр аукуагъэу ащ къыхыгъэщыгъэп.

Республикэу Армением щыц М-м илэу тхылы къыпкъырыкIыгъэ, Республикэу Армением щыпсэурэ цIыфхэм яфитыныгъэхэм яухъумаIоу Кристинне Григорян Адыгэ Республикэм цIыфым ифитыныгъэхэмкIэ и Уполномоченнэ зыккыфигъэзагъ. М-м ыкIоу Мыекъуапэ щыIэм хэбзэнчъэу уголовнэ, административнэ Ioф къыпалэтыгъэу тхыгъэм итыгъ.

Уполномоченнэмрэ Адыгэ Республикэм хэгъэу кIоцI IoфхэмкIэ и Министрствэрэ мыщкIэ уплъэкIун зызэхэцэм, М-м зэупчыхэм нафэ къэхъугъ хэбзэхъумэкIo къулыкъухэм ялофышIэхэм М-м ифитыныгъэ зэрамыукуагъэр. Республикэу Армением щыпсэурэ цIыфхэм яфитыныгъэхэм яухъумаIуи ащкIэ макъэ рагъэлужыгъ.

Адыгэ Республикэм исхэм ащышхэм ятхьаусыхэ тхылыхэм хыкум приставхэм я Федеральнэ къулыкъу иподразделениехэу Адыгэ Республикэм имытхэм алутхэм ялофшIакIэ зэримыгъэразэхэрэм афэгъэхьыгъэхэр гъэрэкIуи Уполномоченнэм къылуIэгъагъэх.

Бзылфыгъэу Г-м Уполномоченнэм зыккызэрэфигъэзэгъэ тхьаусыхэ тхылым итыгъ хыкум приставхэм я Федеральнэ къулыкъу Астрахань хэкумкIэ и ГъэлорышIапIэ и РОСП илофышIэхэм зи зэрамышIэрэр ишхъэгъусэщтыгъэм кIэлэпIупкIэр къыIыкIыжыгъэнымкIэ. Къалэу Астрахань ипрокуратурэ икъулыкъухэм, Астрахань хыкум приставымкIэ икъулыкъухэм пчъагъэрэ бзылфыгъэм зызэрафигъэзагъэр, ау зи къызэрэфамышIагъэр тхылым итыгъ.

Уполномоченнэм тхьаусыхэ тхылыр Астрахань хэкум ипрокурор фигъэхьыгъ. Хыкум приставхэм якъулыкъу кIэлэпIупкIэр язымытырэ хулыфыгъэм Ioф зышIишIэрэ чIыплэр ыгъэунафыгъ, чIыфэу ащ телъыр зэрэзытыригъэкIыжышIт шыкIэр къыгъотыгъ.

Уполномоченнэм Ioфэу ышIэрэм, цIыфхэм яфитыныгъэхэр зыпкъ игъэуцожьыгъэнхэмкIэ IэпыIэгъу зэрафэхъурэм афэгъэхьыгъэ къэбархэр интернет-сайт зэфэхъафхэм, республикэ гъэзетхэу «Советскэ Адыгеим», «Адыгэ макъэм» гъэрэкIуи къарыхъагъэх.

Республикэ телевидением ирепортаж заулэмэ, республикэм иучреждениехэу гъэсэнгъэ языгъэгъотыхэрэм ащыкIогъэ правовой урокхэми Уполномоченнэр ахэлэжъагъ. Уполномоченнэм иаппарат илофышIэхэмрэ Адыгэ Республикэм гъэсэнгъэмрэ шIэныгъэмрэкIэ и Министрствэ иллыкIохэмрэ правовой шIэныгъэм имафэхэр Мыекъуапэрэ Мыекъопэ районымрэ ягурыт еджапIэхэм ащызэхэхэгъэнхэм ялахъ хашыхъагъ. ЦIыфым ифитыныгъэхэм я Дунэе мафэ ехъулIэу АКЪУ-м къепхыгъэ Мыекъопэ къэралыгъо гуманитар-техническэ колледжым Iэнэ хъураеу щыкIуагъэм Уполномоченнэм иаппарат июридическэ отдел иупчIэжъагъу шхьалэу А. Б. Ивашиныр хэлэжъагъ.

Уполномоченнэр кIэщакIo зыфэхъугъэ правовой марафонэу пенсионерхэм атегъэпсыхъагъэм изэхэхэн чанэу къыхэлэжъагъэх Урысыем пенсиехэмкIэ ыкIи социальнэ страхованиемкIэ и Фонд Адыгэ РеспубликэмкIэ и ГъэлорышIапIэ, ащ ичIыплэ подразделениехэр, Адыгэ Республикэм иочылхэм япалатэ, Адыгэ Республикэм медикэ-социальнэ экспертизэмкIэ ибуро шхьалэ ыкIи нэмыкIхэр.

Къэлэгъэн фае федеральнэ къулыкъухэм IэнатIэхэр ащызыIыгъэхэм республикэм исхэм яфитыныгъэхэр зэраукъорэм фэгъэхьыгъэ тхьаусыхэ тхылыхэм Уполномоченнэр ахэллээнэу фитыныгъэ зэримылэр. Ащ фэдэ полномочие зилэр федеральнэ Уполномоченнэу Т. Н. Москальковар ары. Ау шьолъырым и Уполномоченнэ цIыфхэм ятхьаусыхэхэмкIэ федеральнэ къулыкъухэм япашэхэм макъэ аригъэлун, тхьаусыхэ тхылыхэр ахэм алэкигъэхъан, ахэмкIэ уплъэкIунхэр зэхачэнхэу игъо афильэгъун ылэзкIышIт.

2022-рэ илэсым Кошхъэблэ районым исхэм ятхьаусыхэ тхылыгъу къалэкIэхъагъэм хэпшыкIэу къыкIчыгъ. Илэсиц хъугъэ Мыекъопэ районым исхэм тхьаусыхэ тхылыхэр бэу къазырахьыллэрэр. Уполномоченнэм ишIошIкIэ, тхьаусыхэ тхылыхэм зыкIахъорэр 2006-рэ илэсым жьоныгуакIэм и 2-м аштэгъэ Федеральнэ законэу N 59-р зытэтэу «Урысые Федерацием игражданхэм ятхылыхэм зэрахэллэхэрэ шыкIэм ехылаагъ» зыфилоэрэм ия 8 — 10-рэ статьяхэм яположениехэр муниципальнэ образованиеу «Мыекъопэ районым» иадминистрацие зэриукуохэрэр ары.

Муниципалитетым ипашэ районым исхэм ятхылыхэм ахэмыплэу, Федеральнэ законом ия 9-рэ статья иа 1-рэ Iахъ ыукуозэ, нэмыкI къулыкъухэм, муниципальнэ районым хэхъэрэ муниципальнэ образованиехэм япашэхэу тхьаусыхэ тхылыхэр зыфизэхъагъэуцагъэхэми загъорэ ахэр афэгъэхьы.

Мы ауужырэ илэсипшым Уполномоченнэм муниципальнэ образованиеу «Мыекъопэ районым» ипашэ мызэу, мытIоу ыналэ тырыригъэдзагъ цIыфхэм чIыплэ зыгъэлорышIэжынымкIэ къулыкъу зыфагъэзэнымкIэ фитыныгъэу ялэр зэриукуорэм.

Нэбгырэ пчъагъэмэ зэдызэхъагъэуцогъэ тхылыхэм ахэллэжыгъэнымкIэ Уполномоченнэм IэпыIэгъушхо къыфэхъу-гъэх Адыгэ Республикэм и Лышхъэу КъумпIыл Мурат, Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм ипашэхэр, идепутатхэр, муниципальнэ районхэм, Мыекъуапэ, гъэцкIэкIo хабзэм ифедеральнэ къулыкъухэм ячIыплэ къулыкъухэм япашэхэр.

Уполномоченнэм республикэм ипрокуратурэ, Адыгэ Республикэм хэгъэу кIоцI IoфхэмкIэ и Министрствэ, Адыгэ Республикэм IoфшIэнымкIэ ыкIи социальнэ хэхъоныгъэмкIэ и Министрствэ, Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэхъумэгъэнымкIэ и Министрствэ япашэхэм зэдэлэжэныгъэу адырилэм шIуагъэу къытырэм хэхъуагъ.

ЦIыфхэм яфитыныгъэхэмрэ яфедэхэмрэ якъэухъумэн къэралыгъо екIонIакIэ къыфэзыгъотыгъэ, IэпыIэгъу къыфэхъу-гъэ пстэуми зэрафэразэр Уполномоченнэм изэфэхьысыжъ къышIелэ.

А. Я. ОСОКИН.
Цыфым ифитыныгъэхэмкIэ Уполномоченнэу Адыгэ Республикэм щыIэр.

(Уполномоченнэм изэфэхьысыжъ зэрэпсауу тигъзет исайтэу WWW.ADYGVOICE.RU зыфилоэрэм ижъугъотэщт.)

Самбо

Гьобэкьюае зыщаушэтыгъ

Самбэмклэ Адыгэ Республикэм ипервенствэ кьуаджэу Гьобэкьюае цыкьуагъ.

Теуцожь Цыгъо ыцлэкэ агъэнэфгъэ шлухьафтынхэм 2011-рэ ильэсым кьэхьугъэ клэлэхэр ыкьли ахэм анахьыклэхэр фэбэнагъэх.

Зэнэкьокьухэм республикэм ичлплэ зэфэшхьафхэм кьарыкыгъэ спортсмени 105-м еху ахэлэжыагъэх. Теклоныгъэр кьыдахыгъ: Шьэумэн Бислан, Хьатхьоху Илай, Нэхэе Тамиран, Шьэуапцлэкьо Салбий, Бэгъушэ Астемир, Стлашъу Казбек, Бэгугъэ Ахьмэд, Махо Ренат, Тимур Сархасиади, Георгий Феодосиади, Стлашъу Долэт.

Спортсменхэм ыкьли тренерхэм тафэгъушэ, тапэкьли гъэхьэгъэшлэхэр ашлынхэу афэтэлэ.

Волейбол

Анахь лъэшхэр кьэнэфэгъэх

Волейболымклэ Мыекьуапэ изэлухыгъэ чемпионат аухыгъ. Зэнэкьокьур гъэтхэпэм и 18-м рагъэжыгъагъ ыкьли ащ хульфыгъэ ыкьли бзыльфыгъэ командэхэр хэлэжыагъэх.

Зэфэхьысыжыхэм кьызэрагъэ-лъэгъуагъэмклэ, мы аужырэ ильэси 7-м кьыклоцл яхэнэрэу теклоныгъэр кьыдыхыгъ командэу «АГУ-Мары» зыфилорэм. Ятлонэрэ чыплэр кьыдахыгъ хьыкум приставхэм, ящэнэрэ чыплэр ыубытыгъ 2022-рэ ильэсым зэнэкьокьум ичемпионыгъэу «Нартым». Хульфыгъэхэм ялигэ иешлэкьло анахь дэгъоу кьыхахыгъэх Эзиз Рахмановыр («АГУ-Мары»), Кьуныжъ Азэмат («ФССП»), Данил Круценкер («Нарт»).

Бзыльфыгъэхэм язэнэкьокьуй гъэшлэгъонэу кьуагъэ. Апэрэ лигэм команди 8 хэтыгъ, ахэр купитлоу гошчыгъагъэх. Финалым нэсыгъэртлу, «Адыгеир» «Адыгэ кьэралыгъо университетым» теклуи, теклоныгъэр кьыдыхыгъ. Зэлуклэгъур 3:0-у аухыгъ. Ящэнэрэ чыплэр «МГТУ-м» ыхьыгъ, ар «Викторием» нахь лъэшыгъ. Ешлэкьло анахь дэгъоу кьыхахыгъэх Олеся Бобровар («Адыгеир»), Элина Борисовар («АГУ»), Екатерина Рудая («МГТУ»).

Ятлонэрэ бзыльфыгъэ лигэм команди 6 шызэнэкьокьугъ. Ахэм ахэтыгъэх Джэдже, Кошхьэблэ ыкьли Мыекьопэ районхэм ялыкьохэр. Теклоныгъэр кьыдыхыгъ Мыекьопэ районым икомандэу «Олимп» зыфилорэм. Ятлонэрэ чыплэр фагъэшшоагъ Мыекьопэ кьэралыгъо технологическэ университетым иполитехническэ колледж, ящэнэрэ хьугъэ Джэдже районым икомандэ. Ешлэкьло анахь дэгъоу кьыхахыгъэх: Арина Шейко («Олимп»), Дарья Григорьевар («Политехническэ колледж»), Ксения Чурсинар («Джэдже»).

Хагъэунэфыкьырэ чыплэхэр кьыдэзыхыгъэхэм зэкьлэми кубокхэр, медальхэр, дипломхэр ыкьли ахьцэ шлухьафтынхэр афагъэ-шшоагъэх.

Зэхэзыщагъэр ыкьли кьыдэзыгъэкьырэр:

АР-м лъэпкэ Иофхэм-клэ, Ізкьыб кьэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкэ-гъухэм адырІз зэпхы-ныгъэхэмклэ ыкьли кьэбар жьугъэм иамалхэмклэ и Комитет
Адресыр:
385000
кь. Мыекьуапэ,
ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэшыгъэр:

385000,
кь. Мыекьуапэ,
ур. Первомайскэр, 197.
Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79

Редакцием авторхэм кьаихьырэр А4-клэ заджэхэрэ тхьапэхэу зипчгъагъэклэ 5-м емыхьухэрэр ары. Сатыхэм азыфагу 1,5-рэ дэлъэу, шрифтыр 12-м нахь цыкьлунэу щытэп. Мы шапхэхэм адимыштарэ тхыгъэхэр редакцием зэкьлэгъэкьожьых.
E-mail: adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьатыгъэр:

УФ-м хэутын Иофхэмклэ, телерадиокъэтын-хэмклэ ыкьли зэлъы-Ізсыкьлэ амалхэмклэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чыплэ гъэоры-шлал, зэраушыхьатыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр

ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
кь. Мыекьуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Зэкьлэмкьли пчъагъэр

4246
Индексхэр
П 4326
П 3816
Зак. 891

Хэутыным узчыкьлэтхэнэу щыт уахьтар
Сыхьатыр
18.00

Зыщыкьлэтхэгъэхэ уахьтар
Сыхьатыр 18.00

Редактор шхьаІэр
Мэшлэкьо С. А.

Редактор шхьаІэм игуадзэр
Тэу З. Дз.

Пшгъэдэкьыжъ зыхьырэ секретарыр
Тхьаркьохьо А. Н.